

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI KÖZLÖNY.

Megjelenik a szünidőt kivéve havonként kétszer egy íven. Előfizetési ár egy évre 2 frt, fél évre 1 frt. Egyes szám ára 10 kr.

Gy. Csepreghy Károly, Erneyi Lajos, Dr. Komlóssy Ferenc, Vadász György, Vágvölgyi Béla s többek közreműködésével kiadja és szerkeszti
ZELLICER JÓZSEF,
tanítóképző igazgatótanár.

Az előfizetések, valamint a lap szellemi részét illető közlemények a „Népnevelő“ kiadóhivatalához Nagyszombat-ba küldendők.

TARTALOM: A szülők és tanítók az Uristen helyettesei. *Zelliger József.* — A főnév fogalma. *Kövesdy Jenő.* — Szabályzat az országos nyugdíjalapból járó nyugdíjak, özvegyi segélyek és árvák gyámpénzei elnyerhetése iránt a megyei kir. tanfelügyelőséghez benyújtandó kérvények fölszereléséről. *P. S.* — Az egyházi és világi hatóságok egyetértő működéséről a népoktatás érdekében. — Irodalom és művészet. — Vegyes.

A szülők és tanítók az Uristen helyettesei.

Nem egyszer csodálkozunk azon, hogy a legegyszerűbb s korlátolt eszű emberek gyermekei, kik nem is iskoláztak, a művészetek művészetében — a nevelésben — meglepő eredményeket tudnak felmutatni. Az egyszerű földmives és iparos gyermekei erények- és erkölcsökben fölülmulják a művelt szülők magzatait. Sőt tapasztaljuk, hogy testi és szellemi tekintetben nem irigylendő helyzetöknek s azon akadályoknak dacára, melyekre minden lépten-nyomon bukkannak s utjukba gördítettnek, nemesak a gazdag és előkelő szülők gyermekei fölé emelkednek, hanem a legtöbb esetben ki is tűnnek. Ezt felfogni igen egyszerű. Ez utóbbi szülők hivatásukat a hit világosságából merítik, tekintvén magukat Isten helyetteseinek, buzgólkodnak, művelődnek és úgy ténykednek, mint valódi nevelők, mert gyermekkorukban hasonló nevelésben részesülvén, a saját magukon tapasztaltakat gyermekeiknél alkalmazzák. A társadalom kitünőségei, kiknek a nevelés-tudományok tanulmányozása szakmájokba is vág némileg és mint nálunk tanítóknál kenyérkeresetünk forrása, kilépvén a képzőintézetből saját magunk és az állam tekintélyére támaszkodva, nevelési rendszereket

faragunk, vagy idegen rendszereket majmolunk, rendszereket, melyek víznélküli forrásokhoz hasonlítanak. Mig így a tudományok száraz pusztájában kísérletezünk és a nevelés tágas mezején üdvünket keressük: addig az egyszerű keresztény szülő és nevelő a keresztény nevelés bölcsességének mély és üde forrásából meríti a tudományt, mely a katekizmusban, bibliai történelemben sokszor a predikációban, s egyéb egyházi ténykedésekben, egyházi és keresztény családi életben friss forrásként szökdel eléje. A nevelés munkájához van ezekben annyi erő és tanulság, hogy az — mondhatni — magától fogamzik meg, virágzik és hoz gyümölcsöt és gyermekeit is hasonló eredményekhez vezetheti és nevelheti. És ezt örömet is teszi, mert magát Isten helyettesének tekinti; mivel ez szülői s nevelői szent kötelessége. A szülők és nevelők leghatalmasabb rúgója ez, mi nemesak a szülőkre, hanem a gyermekekre is jótékony befolyással van, mivel ezek örömet alávetik magokat a szülők nevelési hatásainak, a szülők pedig ugyanazért jól akarják nevelni gyermekeiket.

Igaz, mi szülők és tanítók azt igen jól tudjuk, hogy nevelési kötelezettségeinkre a természeti szeretet által sarkalva érezzük magunkat, és nem kevésbbé azon előnyök is rúgól tekintetnek eljárásunknál, melyeket nekünk a jól nevelt gyermekek kilátás-

ba helyeznek, valamint azon hátrányok is, melyek a rosszul nevelt gyermekekre valamint reánk szülőkre is várnak. A szülők lelkismeretes kötelességteljesítése is hatalmas rúgónak tekintetik a nevelésben. Milyen gyöngé a magára hagyatott természetes szeretet azon számméltúli áldozatok ellenében, melyek a nevelésnél nélkülözhetetlenek; milyen csekély a jutalom, mely a szülőknél van kilátásba helyezve azon tömérdek fáradozásokért, melyeket itt tűrnök kellett; mily csekélyek és távoliak a büntetések is, melyek a nagyobbakat legtöbbszörre titokban üzött nevelési bűnökért érhetik! És a lelkismeret? Miként lehet ezt eredeti forrásától elidegeníteni, elaltatni, elcsábítani és félrevezetni?! De nem; rendes nevelési eljárásnál nem lehet ezen rúgókat alkalmazásba hozni. Egészen más vágányban halad a nevelés szekere, ha a hit is hozzájuk szegődik! Ha a szülők és tanítók Isten helyetteseinek tekintik magukat, ki előttök ma-holnap számot adni kötelesek a reájok bizottokról, és minden nevelési tettök- és mulasztásokért felelősségre vonatnak, a kitől végnélküli jutalmat vagy végnélküli büntetést várhatnak, a szerint amint a helyettesítést betöltötték; ki nekik a természetes szeretetet, mint saját végnélküli szeretetének szikráját oltotta szívébe, őket kifogyhatatlan szeretetének kincseivel gazdagítani akarja, mint azt sz. Pál apostol írja, ha a természetes szeretet ösztönének saját szelleme és saját akarata szerint engedelmeskednek. Ez adja meg az erőt, mely a hegyek akadályait eltávolítja és a vándorlást a szűk utakon is megkönnyíti a legmagasabb célok eléréseig. Ez, és csakis ez készíti az anya kedvtöltéseit, egészségét, szépségét, sőt életét is kockára tenni, hogy gyermeke életét megóvja, megmentse és nemesítse. Ez, és csakis ez készíti az atyát, hogy — mintegy ráadásul — a kínálkozó örömei és szórakozottságok tömkelekeibe ne sodortassa magát; fáradozik és előteremt, hogy saját nélkülözéseivel és izzadságával gyermekeinek jólétét biztosítsa.

Ez, és csakis ez az egyedüli, mi a szülőket és nevelőket készíti, hogy elveszett fiukat fölkeressék, s azt szeretettel s gondoskodással fogadják, habár az nekik szégyent és gondot okozott, hasonlólag a jó pásztorhoz, kinek öök a helyettesei. Ilyen erőt csak a hit kölcsönöz, ilyen ellenőrzést csakis a hit és pedig a keresztény hit fejt ki.

Ehhez járul még a kath. egyházban — mint különös ellenőrzés — a sz. gyónás és a szentségeknek természetfölötti ereje. A sz. gyónás kitünő nevelői hatással van a gyermekekre, de leginkább a szülőkre. Mintha az Isten a nagy és nyomós cél érdekében nem várhatna az ellenőrzéssel az ítélet napjáig, a penitentiátartás szentségénél tartja folyton bíraskodását, hogy a legesekélyebb rendetlenségeket rögtön tisztába hozhassa, minden hibát rögtön kijavítson és iskolában böles tanácsal és hatalmas segítségével kezére járjon. Valóban, ha a gyónást ezen szempontból vizsgáljuk, abban — minden további bizonyítgatás nélkül is — isteni nyomokra akadunk; de észreveszszük egyszersmind azok istentelenségét és esztelenségét is, kik ezen nevelési eszközt meg gondolatlanságból vagy tudatlanságból száműzni akarják. De nemcsak az önismeret, melyet az ember a sz. gyónásnál elér, és a számadás, melyet magával és Istenével tett, teszik a sz. gyónást a nevelés érdekében oly fontossá, hanem inkább az avval összekötött malaszt s azon öntudat, hogy Istenével kibékült, és támogatva segítségével újból a nevelés nehéz munkájához hozzáláthat.

Ép oly hatással kell, hogy bírjon az Oltáriszentség is, mely a szülőket arra készíti, hogy Annak szellemében működjenek, kivel egyesültek, ki bennök él, és ki nemcsak a legmagasabb előkép, melynek mintájára neveljük a gyermeket, hanem egyszersmind a szülőknél is példányképe, miképen neveljenek öök.

A nevelői hivatáshoz hasonló természetes joggal bír a házasság szentsége is. Ez által a szülők formai szentesítést nyernek s az egyház által fejeztetnek nevelői hi-

vatásukba, azon magasztos hivatalra, melyben Isten helyettesei.

Reményem, hogy a hit szükségességét már most belátjuk; mert csakis a hit az, mely a családoknak mindazt, amire szükségük van, kölesönzi, és a szülőket fontos nevelői hivatáshoz szükséges és nélkülözhetetlen egyházi áldással mintegy fölszereli. A családok elteve ezen gondolatokkal és saját, valamint az állam és a társadalom gyöngeségének tudatában, a hit oltalmába helyezték magukat, midőn a házasság megkötését vallásos szertartásokhoz fűzték, és mint a tapasztalás tanítja, a családos élet is simult ehez. A 16. és következő századoknak volt föntartva a családokat elidegeníteni a hittől, hogy így a családias nevelést a hatalmas családnak adhassák át. Az eredmény előttünk áll.

Panaszkodunk az ifjuság elvadultságáról. Ne vádoljuk a fiatalságot vadsággal, sírjunk inkább a szülők elvadultsága fölött. Azon szülők fölött, kik a gyermeknevelés nehéz problémáját megoldhatni vélik, dacára annak, hogy föl lévén oldva a hittől, nemcsak a szükséges tekintély hiányában szenvednek, hanem azon eszközöket sem ismerik, melyek a nevelés ellenőrzéséhez szükségesek. Valamint a résztvevés a vallási és egyházi ténykedéseknél nevelőkké képezi a szülőket, úgy az egyházas életnek növekedő elhanyagolása a nevelésben a tudatlanságot és képtelenséget gyarapítja és általánosítja annyira, hogy végtére nem is lesz családias nevelés, hanem csak a mesterkélt szaknevelés, és pedig: iskolai- és katonai nevelés. Ha erre céloznak a mérvadó körök, akkor mi jelenlegi szervezetünket tekintve, a legjobb uton haladunk. Ellenben, ha mi a családias nevelést, az erkölcsöknek és művelődésnek eme legrégebb és legmagasztosabb intézményét virágzásnak akarjuk indítani, akkor a szülőknek kötelessége a régi nevelő intézetekhez, a hithez, közeledniök.

Valamint az ifjakat az iskolába, a férfiakat a kaszárnyákba millióként kény-

szerítjük, ép úgy lehet a szülőket és azokat is, kik ezeké akarnak lenni, az egyház látogatására kényszeríteni.

Igaz, ez kezdetben kényszer érzetet keltene, azonban a kényszer mindnyájunkra áldást hozó lesz. A hitben a szülők Isten helyetteseinek ismerik fel magukat, s magasztos, méltóságteljes nevelői hivatásukhoz bölcseséggel és erővel ruháztatván fel: az emberiség atyjának, a legnagyobb nevelőnek ellenőrzési körébe esnek. Ha így fognak munkájukhoz, akkor a nevelés sikerülni és virágozni fog. — Istennel Istenért és az ifjuság jóléteért.

Zelliger József.

A főnév fogalma.

A személy és tárgy, — az élő és élettelen tárgy. Nevez meg néhány iparost te N! — (Azokat felírja a táblára). Melyek a hasznos házi állatok te N! (Ezeket az előbbieket mellé írja) Nevez meg némely szerszámot (eszközt) te N! — (Ezeket a 3-ik sorba írja). Olvasd el az első sorban levő neveket! — Kiknek a nevei ezek itt te N? Ezek iparosok nevei. Az iparos ember, nemde? — É. gy! Az embernek van esze, ennél fogva sok jót és hasznosat tanulhat; mi je van az embernek? — S ennél fogva mit tehet az ember? — Az ember saját gondolatait közölheti más emberekkel is, ő beszélhet; mit tehet még az ember te N? — Beszélnek az állatok is? Az állatok nem beszélnek. Az embernek szabadakarata is van; mi van még az embernek te N? — Ezért képes az ember a jót a rossztól megkülönböztetni; mit képes még az ember? — Ennél fogva a derék emberek csak jót és szépet cselekesznek, a miért az ily emberek mindenkinek tetszenek; a rossz emberek pedig igen sok rosszat okoznak, és ezért senki sem szereti őket. Tegyetek ti is é. gy! csak jót és szépet, akkor mindenki fog benneteket szeretni, és az életben szerencsések lesztek.

Olvasd el a második sort te N! —

Minek nevei ezek itt? Ezek állatok nevei. Hát az állatok képesek-e gondolataikat szavakkal kifejezni? Az állatok nem képesek gondolataikat szavakkal kifejezni. Tudja-e pl. a kutya a jót megkülönböztetni a rossztól te N? — Az állatoknak tehát se eszük, sem szabadakaratauk nincsen. Ebből látjuk, hogy az ember az állatok fölött áll. A jó Isten azzal tüntette ki az embert, hogy neki észet, szabadakaratot és halhatatlan lelket adott; mi által tüntette ki a jó Isten az embert? — Lelkén kívül, melyet nem látunk, miből áll még az ember te N? Az ember testből áll. Az ember tehát testből és lélekből áll. Hány részből áll a kutya is? — A kutya is testből és lélekből áll. É. gy! Az, mi a kutyanál lélek helyét pótolja, a testtel együtt elenyészik, mert mindkettő halandó, ennél fogva az nem is léleknek, hanem ösztönnek nevezetik. Minek mondjuk a kutyanál azt, mi a lelket pótolja? — Mi szolgál az állatoknak a lélek gyanánt? — Ebből látjuk, hogy az ember sokkal jelesebb, mint a többi teremtmények, azért meg is különböztetjük őt azoktól és személynek mondjuk.*) Minek mondjuk az embert te N? — Miért mondjuk így az embert? — Mindazt, mi embert nem jelent, egyszerűen tárgynak (dolognak) mondjuk; minek mondjuk mindazt, mi embert nem jelent te N! — Mik tehát ezek is, (mutat a 2-ik és 3-ik sorra)?

Az első sorba irtam személyek, — a 2-ik és 3-ik sorba pedig tárgyak neveit; de ezen két sorban levő tárgyak közt nagy a különbség, vigyázzatok!

Képzeljétek magatoknak a kutyát, a mint ez az udvaron fekszik, s mély álomba van elmerülve; egyszerre minden ok nélkül, hirtelenül felkapja magát és szalad a konyhába, felugrik a padra és az asztalról egy darab húst lopván, ezt mohón felfalja; de e pillanatban belép a szakácsnő, s a kutyát ezen szemtelensége — és nya-

*) Ide tartoznak mindazon lények, melyek észszel és szabadakarattal bírnak; mint pl. Isten, angyal, stb.

lánságáért jól megveri; most a kutya a földre terül és iszonyúan visít, — ekkor felnyílik a konyha ajtaja, a kutya nyilsebességgel felugrik és a konyhából az udvaron keresztül a kertbe szalad, ott a csűr mögé lefekszik, rövid idő múlva elalszik és a kiállott verést elfeledi.

Mit tett a kutya rögtön, mikor az udvaron feküdt te N? A kutya felugrott. De talán felugrasztotta őt valaki? A kutya tehát saját akaratából felugrott és járt, — ő tehát önkénytesen mozgott. Hogy mozgott a kutya te N? — Mit tett a kutya azon darab hússal melyet a konyhában lopott? — A hús pedig eledel. Mit vett tehát magához a kutya? A kutya eledelt vett magához. Ki tudna nekem megmondani, miért visított a kutya annyira, mikor meg lett büntetve? — No mondd meg te N! Azért visított, mert fájt neki a büntetés. Hogyan tudhatta ő azt, hogy a büntetés neki fájdalmat okozott? Ő azt érezte. (Jól mondtad). Észrevettük tehát, hogy a kutya önkéntesen mozgott, eledelt vett magához és érezett; mit vettetek észre a kutyanál te N? — Lehet-e más tárgynál is pl. a lónál észrevenni, hogy önkéntesen mozog, eledelt vesz magához és érez te N? Azt lehet a lónál is észrereni.

Vigyázzatok! Minden tárgy, mely önkéntesen mozog, eledelt vesz magához és érez, élőnek mondatik; minőnek nevezzük azon tárgyat, mely stb. te N! — Mely tárgyat mondunk élőnek? — Milyen tárgy a kutya is? — Hát a tehén milyen tárgy te N? — Miért mondod, hogy az élő tárgy? — Milyen tárgyak nevei ezek itt (a 2-ik sorra mutat)? — Olvasd el a 3-ik sorban foglalt tárgyak neveit te N. — Lehet-e a kalapácsnál észrevenni, hogy az önkéntesen mozog, eledelt vesz magához és érez? Azt a kalapácsnál nem lehet észrevenni. Mit nem lehet tehát a kalapácsról mondanunk te N? A kalapácsról nem mondhatjuk, hogy él. Milyen tárgynak mondható tehát a kalapács azért, mert nem él? A kalapács azért élettelennek (nem élőnek) mon-

datik. Milyen tárgyak nevei ezek is te N? — Hányféle tárgyakat különböztetünk meg? Kétféle tárgyakat különböztetünk meg, úgy mint: élő és élettelen tárgyakat. Nevez meg 3 élettelen tárgyat, te N! — Te pedig meg 4 élő tárgyat, Károly! — És te nevez meg 6 személyt, Kálmán! — Mit nevezünk személynek? Személynek nevezük mindazt, mi embert jelent.

É. gy. vigyázzatok! A személyek élő és élettelen tárgyak neveit nyelvünkben főneveknek*) mondjuk; minek mondjuk a személyek, élő és élettelen tárgyak neveit nyelvünkben te N? — Mit nevezünk főnévnek? — Milyen nevek ezek is (mutat)? — Nevez 3 főnevet! — Miért nevezük ezeket főneveknek? — (Erre gyakorlás következik az olvasókönyvben és írásbeli gyakorlat).

kovács	kutya	kalapács
lakatos	tehén	fűró
szabó	ló	tű
varga	ökör	gyalu.

Gyakorlat. 1) Keressétek ki és jelöljétek meg pontokkal az N olvasmányban foglalt személyi neveket!

2) Jelöljétek meg pontokkal az X olvasmányban előforduló élettárgyak neveit!

3) Írjatok fel palatábláitokra 15 főnevet, még pedig az egyik sorba személyt, a másodikba élő tárgyat és a harmadikba élettelen tárgyakat jelentőt!

Kövesdy Jenő.

Szabályzat

az országos nyugdíjalapból járó nyugdíjak, özvegyi segélyek és árvák gyámpénzei elnyerhetése iránt a megyei kir. tanfelügyelőséghez benyújtandó kérvények felszereléséről:

melléklendők ugyanis a) a tanítók által a tanév végén benyújtott nyugdíjkérvényekhez: a születési és

*) Minden tárgynak a világon van neve, — de ez igen szükséges is, különben meg nem ismerhetők, sem egymástól meg nem különböztethetők azokat. Szólhat az ember akármiről, ha nem nevezné meg a tárgyat, a mondatnak nem lenne teljes értelme. (az ígét kivéve); az ember nem közhelhetné mással gondolatait, — a személy és tárgy neve tehát alapja az emberi beszédnek, — azért jogosan megérdemli a „főnév“ nevet.

tanítói oklevél, az összes szolgálati bizonyítványok kellő időrendben és időfolytonosságban, az utolsó évben élvezett tisztán tanítói javadalmak kimutatása, díjlevél, meghívó, választási jegyzőkönyv iskolaszéki bizonyítvány v. eff. utján; ha az illető természetben is élvezett javadalmat, azoknak pénzértékét az utolsó 10 évi átlagos árak szerint kell kiszámítani s ezt a községi elüljáróság által bizonyíttatni; ha a tanító az orsz. tanítói nyugdíjalapon kívül netalán más valamely magán, egyleti vagy felekezeti alapból is bírna végellátási- (t. i. nyugdíj-, végkielégítési-, avagy segély) igénynyel, ugy a minderről tanuskodó okmány (ha csak péld. szabályzat v. befizetési nyugta is), végre az illető m. kir. adóhivatal bizonylata az orsz. tanítói nyugdíjalapra fizetett járulékokról; b) az özvegyek által benyújtott segélykérvényekhez csatolandók az a) pont alattiak s ezeken kívül még: a tanítóférj halálzási-, továbbá az egybekelési-, az özvegy születési-, a netaláni 16 éven alúli árvák születési anyakönyvei, az egyetértő házassági életről szóló lelkészi bizonyítvány, és a községi elüljáróság, illetőleg az iskolaszék által kiállított és az özvegy részéről is aláírt azon kötelező nyilatkozat, hogy az özvegy bold. férje halálától fél évig a népokt. törvény 140. §-ának rendeletéből a teljes fizetést és lakást élvezi; (mely idő alatt az iskolaszék — nem ám az özvegy költségén) segédtanítót alkalmazhat. — Különben már a tanítók által benyújtandó nyugdíjkérvényekhez is célszerű, sőt kívánatos az a) pont alattiakon kívül még a nő és a kiskorúak születési és az egybekelési bizonyítványokat csatolni. — A születési, házassági és halálzási adatok egy a lelkészek által kiadatni szokott családi anyakönyvi értesítőbe is foglalhatók. — A tanítói nyugdíjkérvények beküldése alkalmával egyúttal az egyházi fensőbb hatóság által a hitközség kebeléből kinevezendő két tag is bejelentendő, kik a többi közigazgatási bizottsági tagokkal a kir. tanfelügyelő elnöklése alatt az illető tanító nyugdíj jogosultságát meg fogja állapítani. — P. S.

Az egyházi és világi hatóságok egyetértő működése a népoktatás érdekében, melyet a magyarországi nmélt. és ft. püspökök annyira szívére köt, következő példában nyilatkozik, melyet közérdekességénél fogva közlünk. A szomolányi egyházkerület új tanfelügyelő-esperese, ft. J e d l i c s k a P á l, egy memorandumban vonta kerülete népiskoláira s iskolázására a kir. tanfelügyelő s a járási szolgabíró urak figyelmét, melyben szakavatottan fejté ki azon főkokat, melyek kerületében a tanügy fejlődését akadályozzák; ilyenek többi közt: az elüljáróságok lanyha eljárása a tanköteleseknek iskolába szorítását, a hanyag szülők és gazdák megbüntetését s a faiskolák gondozását illetőleg, — továbbá, a szegény tanulóknak tankönyv- és tanszerekben való szűkölködése s a tanítók fizeté-

sének rendetlen kiszolgáltatása; ezek után fölkérte az esperes ur a kir. tanfelügyelő és a járási szolgabíró urakat, hogy célszerű rendeletek kiadása által közigazgatási úton a többnyire hanyagság- és akaratlanság okozta bajok orvoslását eszközölni sziveskedjenek, mert, „sajnos“, úgy mondja a memorandum keserű fájdalomban, „földmives népünknek közönye indolentiája oly nagymérvű, hogy azon erkölcsi intelmek nem győzedelmeskedhetnek, s azt egyedül a büntetés szigora törheti meg.“ — Bennünket is érdekelvén az ügy, utánaláttunk a dolognak, s a kir. tanfelügyelő ur válaszában annyi közérdekű mozzanatot találtunk, hogy a tanügyi adminisztrációnak vélünk egy kis szolgálatot tehetni, ha egyúttal közöljük, annál is inkább, minthogy a válasz az esperes úr fáradozásairól is méltán elismerőleg nyilatkozik. A válasz emigy hangzik: „A f. évi október 4-ki 105. sz. nagybecsű megkeresésével közlött s a szolgabíró úrhoz intézett átiratának másolatában foglaltakat örömet vevén tudomásúl, igen köszönöm ft. Uraságodnak a népiskolai tanügy előbbrevitele érdekében tett becses intézkedéseit és tanúsított gondosságát. Az igaz, — máshol is fordulnak elő, említett a tanügy virágzását megakadályozó körülmények, sőt talán éppen ezek azok, melyek jóformán bárhol képezik egyedüli okát a tanügy általában véve oly nehézkes haladásának; de megvagyok győződve, ha ily tanfelügyelő esperesek karolják föl ennyi, a dolgok alapjáig érő buzgósággal az iskolák érdekeit, amint azt szerencsés vagyok ft. Uraságodban tapasztalni, biztosabban remélhetjük iskolánk szebb jövőjét; kivált, ha az egyházi és világi hatóságok egyetértőleg s egymást támogatólag működnek össze, minek szükségét a nmlt. püspökikar által megállapított népiskolai rendszabályok is különösen hangsúlyozzák. Így nagyban, sőt mondhatnám, főleg, függ a jó iskola, illetve iskolázás a helyesen, törvényesen rendszeresített iskolaszékektől, melyek világi eleme, mint a polit. községeknek is képvisellete, jóformán teljesen rendelkezik is mindazon eszközökkel, melyekkel a törvényeket és rendszabályokat végre hajtani lehet, ha t. i. kellő tudatával bírnak jogaiknak és kötelességeiknek; ugyanis: a bírák állása tarthatatlanná válik, ha a községek, azaz iskolaszékek tagjai a bírák ellenében elégtelenséget tanúsítanak: hogy jogos s alapos panaszaikra nem hajtanak, hogy úgy a mindennapi mint az ismétlődő tankötelesek iskolába járását, a hanyag szülők megfenyítését, a tanítók akár készpénz, akár természetbeli illetményeiknek a gondnok kezéhez meghatározott időben való kiutalványozása által a tanító urak rendes kielégítését, a faiskola gondozását és törvényes céljára használatát nem eszközlik. — Egyébiránt én bármikor kész vagyok a közigazgatási közegek fölhasználásával közrehatni, hogy a kellő törvényes rend azonnal helyreállíttassék mindazon esetek-

ben, melyekben az iskolaszékek az elüljárókkal már nem bírnak; nevezetesen mindazon esetekben, melyeket ft. Uraságod fölemlíteni sziveskedett; csakhogy kérem, azon eseteknek, melyekben végrehajtást fogantatosítsak, eo ipso konkrétoknak kell lenniök; tapasztalatból mondhatom, hogy általánosan tartott fölhívásoknak csak kevés eredményök szokott lenni; olvassák azokat s elteszik irattárba, hol csendes álmaidat aluszsák; ha valaki, úgy én vagyok meggyőződve azon közmondás igazságáról: „Ami mindenkinek szól, senkinek sem szól.“ — Azért tisztelettel kérem ft. Urat, méltóztassék minden előfordult rendetlenséget, mulasztást, tájékozatlanságot, minden egyes esetben, azaz minden iskoláról, minden községről, minden iskolaszék köréből külön velem közölni; én pedig viszont minden egyes esetre külön kiadom vagy kiadatom közigazgatási úton a megfelelő rendeletet, melyet így a szolgabírói hivatal által végrehajtatok; és hogy az biztosan és gyorsan megtörténjék, ellenőrzésképen minden esetben egyúttal az illető iskolaszéket is tudósítom intézkedéseimről. Köszönöm ft. Uraságodnak ritka buzgóságú fáradozását s ezzel újra kérem alattas iskolái részéről a konkrét eseteknek velem való közlését; igaz ugyan, hogy az apróbb jelentgetések fárasztók, de mégis csak ez úton érünk leghamarább cél, minden egyes mutatkozó kóros jelenetre azonnal a megfelelő orvosságot alkalmazva. Kiváló tisztelettel maradtam ft. Esperes Úrnak, Pozsonyban, 1882. október hóban kész szolgája R ó t h J ó z s e f s. k. tanfelügyelő.“ —

Irodalom és művészet.

— Jelentés. „Egy év Párisban vagy az ész ellenmondásai“ című kitűnő francia munka, mely most közöltetik a „M. Korona“ tárcájában, külön kiadásban is meg fog jelenni. A munka, mely valódi apológiája a keresztény katolikus vallásnak, mint t. olvasóink már eddig is láthatták, elbeszélés alakjában van tartva. A genialis szerző e műben feltűnteti a kath. vallás isteni voltát, szépségét, erejét, hatását, befolyását a tudományokra, a szépművészetekre, az erkölcsök finomítására, a lélek nemesítésére, a bűn által meggyöngyült s elhomályosult ész erősítésére, fölvilágosítására. A munka, melyet különösen az ifjuság közti terjesztésre ajánlunk, esinos kiállításban, mintegy 12—15 ívre fog terjedni s ára bérmentes szétküldéssel 1 frt lesz. A munka november hó végével fog sajtó alól kikerülni, amiért is t. olvasóinkat, kik a művet bírní óhajtják, felkérjük megrendeléseiket mielőbb megtenni, hogy a nyomtatandó példányok iránt tájékozhatassuk magunkat. A művet kitűnő és vallásos tartalmánál fogva karácsonyi és új évi ajándékul, továbbá a gymnasiumi és nyilvános könyvtáraknak a

Legjobb lelkiismerettel ajánljuk. Megrendelések és pénzbeli küldemények a „Magyar Korona“ szerkesztőségének Budapest (Hungária szálloda) címzendők. Hat példányra egy tiszteletpéldánnyal kedveskedünk.

— „Rousseau nevelési elvei.“ Bölcsészeti tudori értekezésül írta Gyürky Ödön, pázmáneumi hittanhallgató. Vác, 1882. Kapható a szerzőnél, Bécs, Pázmáneum. Ára 60 kr. Vajmiritkán akadémia író, ki bölcsészeti tudori értekezésül a paedagogiai tért választja. Lankadni nem tudó buzgósággal olvastuk a 156 8-r. lapra terjedő, válogatott kifejezésekkel ékesített dolgozatot. A műnek behatóbb bírálatába nem bocsátkozhatunk. ezt lapunk szűk tere nem engedi, annyit azonban mégis ide jegyzünk, hogy az értekezés két első fejezetében R. elvei felé közeledett a derék fiatal író, míg a következő fejezetekben némely elveit már egyenesen kárhóztatja, de némelyeket mégis elfogad, dicsőít. Különbözik ez egyéni ízlés, felfogás s nézet dolga, s azért tiszteljük s üdvözljük a derék fiatal író tere. Olvasóinknak melegen ajánljuk.

— Megjelent az „Önügyvéd“ III. kiadásának 13-ik füzeté (írta Knorr Alajos, kiadja ifj. Nagel Ottó Budapestben a Nemzeti színház bérházában.) E füzetben folytatja a szerző a bizonyítás módjai ismeretét, közli az előleges bizonyítás szabályait, a bírói határozatokat és azok bélyegilletékére vonatkozó szabályokat; a felelőadás, felfolyamodás, igazolás és perújítás szabályait. Értekezik a jogi eljárásról, ismerteti a sommás eljárás szabályait és az eljárás némely eltérő módjait ismerteti. Tárgyalja a vásárbíráskodást és választott bírósági eljárást. E dús tartalmu füzet ára 30 kr. Az első 10 füzet külön félkötetbe fűzve kapható. Ára 3 frt.

— Beküldetett: 1) „Népszerű nemzetgazdaságtan.“ A francia akadémia által a legelső díjjal koronázott pályamű írta Block Mór. A 10. kiadás után fordította s a nép- és iskolai könyvtárak használatára átdolgozta Dobóczy Lajos, Bpest. Franklin-Társulat magy. irod. intézet és könyvnyomda 1883. Ára 40 kr. — 2) „Pozsonymegye földrajza.“ Magyarország földleírásának keretszerű vázlatával. A ministeri tanterv nyomán a népiskolai III. oszt. számára szerkesztve. Ára kötve 15 kr. Pozsony, kiadja Wigand Fr. Károly, 1882. Ez utóbbit nem ajánlhatjuk.

— Az egyetemes magyar népdalgyűjtemény zongorára alkalmazott dallamkönyvéből a „Magyar Dal-Album“ megjelent a IV. kötet 1-ső füzeté is a 601—620. számú, következő dallamokkal: 1. A bimbóból lesz a piros róza. 2. A csákvári réztoronyba. 3. A csengeri temetőn. 4. A csetényi hegy alatt. 5. Addig-addig kukorékolt. 6. A deáknak jól van dolga. 7. Adjon Isten a magyarnak. 8. A fejkötőd pántlikája. 9. A hegedűt hallom. 10. A kis madár a zöld fán. 11. A kis madár dalolgat. 12. A legény egytől-egyig. 13. Alig jöttél s itt hagysz már. 14.

Alig várom azt az órát. 15. Alkony száll a vidékre. 16. A macskának négy a lába. 17. Ama fehér nyárfák alatt. 18. Amely kis lány sokat szeret. 19. Amióta szeretöm vagy. 20. Az én babám durcás leány. A „Magyar Dal-Album“ IV. kötete ismét 10 havifüzetben jelenik meg és pedig 200 dallamtartalommal. Előfizetési ár egész évre: 10 füzetre 1 frt 80 kr, fél-évre: 5 füzetre 90 kr. Egyes füzet ára 25 kr. Minden füzet bérmentve küldetik szét. Előfizetések legcélszerűbben postautalványon a „Magyar Dal-Album“ kiadóhivatalához Győrbe intézendők.

Vegyes.

— Megváltásunk szentséges jelvényét, a keresztet, küszöböltetik ki Franciaország népiskoláiban; a józan nép természetesen megbotránnyozik ily istentelenség ellen s az ekkép előforduló szomorú jelenetek nem kevésbé akuttá teszik a mai francia társadalmi viszonyokat. A francia közoktatási minister ugyan szelidítő rendeletet adott ki a „keresztkérdésében“, mely mindannak dacára még nagyon kétséges. Kivált egyes fiatal szabadelvű francia tanítók, kik nagy bölcseséget tulajdonítanak maguknak minden dolgok tudásában, a kiknek azonban bölcseségök, mint egy német mondás találólág jelezi, még az orrukban székel, annyira vitték a dolgot, hogy megragadván a krucifixumot, összetörték és kidobták a szemétrakásra. Isten őrizze magyar hazánkat ily rakoncátlan tanítóktól! Megszűnnék ily tanítók mellett minden vallásos s erkölcsös érzés, mert jusson csak eszünkbe Falussy Ferenc múlt századbeli híres költőnk gyönyörű éneke:

„Ninesen abban irgalom,
Hozzád méltó fájdalom,
A ki téged meg nem szán
Ó Jézus, a keresztfán!“

— Az iskolázás s egyáltalában a népiskolai ügy fölvirágzása szempontjából — amint halljuk, kiváló nagy mozgalmat fejtenek ki ez idén a bürszentgyörgyi, malaackai, szomolányi és somorjai esperesi kerületek ft. plebános-tanfelügyelői, kiváló súlyt fektetve mindenekelőtt a nmlt. püspöki kar azon bölcs figyelmeztetésére, hogy t. i. „elevenen tartsák az iskola érdekében az összeköttetést a politikai hatóságokkal.“ Adja Isten, hogy vice-versa a politikai hatóságok is mind teljesítsék ezt az egyházi hatóságok irányában.

— A tankötelesek pontos iskolába szorítása mint előre látható volt, sok községi elüljáró hanyagságán múlik; az iskolaszékek beadják hetenkint az iskola kerülök kimutatását, de legtöbb községi elüljáró azt föl sem veszi, hanem megmarad régi megátalkodott egykedvűségében, s a megyei közigazgatási bizottságnak az iskolabajlás szigorú ellenőrzésére és végrehajtására vonatkozó f.

évi 785. és 1027. sz. meghagyásait — úgy látszik még tudomásul sem vette —, azt gondolja talán, hogy a dolog csak tréfa. De ugyan megjárhatják keserve- sen, mert a hol megtudja a megyei hatóság, hogy az iskolabjárás körül rendetlenség van, a szolgabírói hivatalok utján ugyan keményen reájuk támad, s előbb, úgy látszik, nem is fognak bizonyos elüljárók észre térni, míg érzékeny birságbüntetés s eff. nem sújtja majd őket. Csak néhány exemplum statutum, és jobb lesz majd; úgy sem lehet már túrni az e tekintetben való rendetlenséget; be van ugyan bizonyítva, hogy mult évben megyénkben kevesebb tan- köteles járt iskolába, mint az előbbeni években s en- nek oka csakis az elüljáróságok hanyagsága s a sok elnézés; mert sem kemény tél, sem járvány nem volt. Kérjük a tekintetes szolgabírói hivatalokat, hogy ily ügyekben lehetőleg leggyorsabban járjanak el. Hall- juk, hogy néhány notóris hanyag iskolabjárás meg- gátolása végett legelőbb a nagyszombati járási szolgál- bíró úr kapott utasítást magasabb helyről.

— Egy főnemes származású néptanító. Azt olvastuk a sajtóban, hogy özvegy Galliéra hercegnő két jószágának haszonélvezetét a Sz. Atyának adomá- nyozta. Az Urban elhunyt herceg vagyona 300 millió frank és egy fiú, ki már kora ifjúságában a pénz és az urias passziók irányában nagy ellenszenvvel visel- tetett. Alig 20 éves, Nizza kerületének egyik igényte- len falucskájában az üresedésben levő tanítói állo- másért folyamodott, s azt elnyerte. Apja küldözge- tett neki évenként 3—4 millió frankot, a fiatal her- ceg azonban a pénzt Párisba menesztette, hol az mint névtelen adakozótól a szegények közé osztattot szét. A főnemes származású néptanító csekély fizeté- séből csak úgy tengődött, mint akár a magyarországi néptanítók, de azért hivatását a legnagyobb önfel- adással teljesítette. Három évi működése után kine- vezte őt a francia közokt. ministerium akadémiai ta- nárnak („Officier de l'Academie“). A fiatal herceg eme kineveztetését illedelmes levélben visszautasí- totta. Azt írta u. is, hogy egy néptanítót 3 évi mű- ködése után soha sem ért ilyen magas kitüntetés, ő tehát eme kitüntetésében nevének kitüntetését látja, s azért legjobb akarata mellett sem fogadhatja el. Néhány év előtt meghalt a fiatal herceg atyja, és a roppant gazdagságot a fia örökölte. A herceg-népta- nító Párisba utazott, kiállított végrendeletet, melyben anyját egyetemes örökösnevé nevezte ki, és egy má- sik iratot is állított ki, melyben anyját szabad ren- delkezési hatalommal ruházta föl az összes vagyon fölött. Amint ezeket a formalitásokat teljesítette, igénytelen falucskájába tért vissza és a gyermekeket megint csak Ábécére kezdte tanítani. Az öreg herceg- nő talán a leggazdagabb kerek e világon, nagy kór- házat alapított s azt egy szerzet vezetésére bizta.

† Halálozás. Frint József tanító Po- zsonyban f. hó 14-én életének 58-dik és tanítói mű- ködéseknek 38-dik évében hosszadalmas betegség után elhalálozott. A boldogult az évek hosszú során át a Szt. Mártonhoz címzett elemi iskolával egybekötött al- réaliskolában tanároskodott s ezen iskolát a szintén már megboldogult Bolla János igazgató-társával igen jó hírű s a szülők részéről előszeretettel fölkeresett tanintézeté fejlesztette, mely kivált az ötvenes évek- ben, de még a hatvanosokban is nagyon virágzott; később azonban a magyar népiskolai szervezet, a vá- rosi realiskola és gymnasium rendszeresebb tételök következtében mintegy önmagától megszűnt és helyébe a magyar iskolai törvénynek megfelelőbb Szent-Már- toni 6 osztályú elemi népiskola állítottatott föl, melyet egyesek a kétféjű sasos időkre visszaemlékezésként alkotmányellenesen még most is „Normal-Hauptschulé“ nek akarnának elnevezni. Frint József ezen Szentmár- toni kath. népiskola VI-dik osztályának volt utóbbi éveiben tanítója és csak f. é. szept. 1-e óta élt nyug- díjban, melyet imígy, mint kebel-barátja Bolla is, nem sokáig élvezett. Frint József is, mint természetes, igen népszerű férfiú volt Pozsonyban, számtalan ta- nítványai, örege apraja, sokat köszön neki képzettség tekintetében; nagy elismeréssel adóznak emlékének, jökezdvű modoráról és kifejezéseiről pedig sok adoma kering; utolsó éveiben a magyar nyelv sok gondot adott szegénynek, mert tudvalevőleg cseh származású volt és diplomáját is Prágából bírta; igen jó ember volt, de magyart nem lehetett belőle már csinálni, mert boldogult maga sem hitte azt már lehetségesnek. Nyugodjék békecségekben. P. S.

— Paedagogiai történeli naptár. 1751. novb. 17. * Sailer János Mihály. (Lásd a „Népn.“ 9. sz. — 1670. novb. 20. † Comenius Ámos János Amsterdán- ban. (L. a „Népn.“ 5. sz.) — 1597. novb. 21. † Can- isius Péter; művei: „Summa doctrinae christianae sive catechismus major“ és „Institutiones christianae pietatis s. parvus catechismus catholicorum“ több száz kiadást értek. Nővéréhez írt leveléből álljon itt a következő mondat: „Legyetek csendben, gondoskod- jatok inkább a szellemiekről, mint az ideigtartókról.“ (L. a „Népn.“ 8. sz.) — 230. novb. 22. † Sz. Cicelle. Tudod, hogy e szűz vértanu szent hangokat csalt ki a hangszerek királynéjából. Orgonista vagy? Mily szellem beszél az elő-, utó- és közjátékaidból? Le- gyenek ezek is méltók azon szent áldozathoz, mely orgonajátékok alatt bemutatattik a Magasságbeli- nek. — 1778. novb. 25. * Lancaster Londonban. (L. a „Népn.“ 15. sz.) — 1764. novb. 30. * Vályi And- rás Miskolcon; művei: „A norma és a levélíró; Ma- gyarország leírása.“